

**RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ORQALI
O'QUVCHILARGA MUSTAQIL SO'Z TURKUMLARINI O'RGATISH**

Jo'rayeva Zuxraxon Akbarali qizi

*Namangan Davlat Pedagogika
Institutini Ta'lim va tarbiya nazariyasi
va metodikasi Boshlang'ich ta'lim
mutaxassisligi 1-bosqich magistranti
jahongirzuhra92@gmail.com
+998774288268*

Annotatsiya. Mazkur maqolada rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalarining nazariy asoslari hamda ularni ona tili darslarida, xususan, mustaqil so'z turkumlarini o'qitishda qo'llash masalalari yoritilgan. O'quvchilarning mustaqil fikrlashini, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati ochib berilgan. Shuningdek, interfaol metodlar, muammoli ta'lim va kompetensiyaviy yondashuv asosida darslarni tashkil etish yo'llari tavsiflangan.

Kalit so'zlar: rivojlantiruvchi ta'lim, pedagogik texnologiya, mustaqil so'z turkumlari, interfaol metodlar, kompetensiya.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические основы развивающих образовательных технологий и их применение на уроках родного языка, в частности, при обучении самостоятельным группам слов. Раскрывается важность современных педагогических технологий в формировании у учащихся самостоятельного мышления, аналитических и умозаключительных навыков. Также описываются способы организации уроков на основе интерактивных методов, проблемно-ориентированного обучения и компетентностного подхода.

Ключевые слова: развивающее образование, педагогические технологии, независимые группы слов, интерактивные методы, компетентность.

Abstract. This article discusses the theoretical foundations of developmental educational technologies and their application in native language lessons, in particular, in teaching independent word groups. The importance of modern pedagogical technologies in the formation of students' independent thinking, analytical and inferential skills is revealed. Also, ways of organizing lessons based on interactive methods, problem-based learning and a competency-based approach are described.

Keywords: developmental education, pedagogical technology, independent word groups, interactive methods, competence.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar o'quvchilarning shaxs sifatida rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan. An'anaviy ta'lim usullarida o'quvchi ko'proq tayyor bilimlarni qabul qiluvchi sub'yekt sifatida namoyon bo'lgan bo'lsa,

zamonaviy ta'limda u bilimlarni mustaqil izlab topuvchi, tahlil qiluvchi va amaliyotda qo'llovchi faol ishtirokchiga aylanmoqda. Shu nuqtayi nazardan rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalarini o'quv jarayoniga tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ona tili fanida mustaqil so'z turkumlarini o'rgatish o'quvchilarning grammatik tafakkurini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Ot, sifat, son, fe'l, ravish kabi so'z turkumlari tilning asosiy leksik-grammatik qatlamini tashkil etadi. Ushbu mavzularni rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari asosida o'qitish o'quvchilarning til hodisalarini chuqur anglashiga xizmat qiladi.

Rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalarining mohiyati

Rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari o'quvchining intellektual, ijodiy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan pedagogik tizimdir. Bu texnologiyalar o'quvchini faqat bilim bilan qurollantirishni emas, balki unda mustaqil fikrlash, muammo yechish va muloqot qilish kompetensiyalarini shakllantirishni maqsad qiladi.

Rivojlantiruvchi ta'limda quyidagi tamoyillar muhim hisoblanadi:

- o'quvchining faolligi va mustaqilligi;
- muammoli vaziyatlar yaratish;
- bilimlarni tahlil va umumlashtirish orqali egallash;
- refleksiya va o'z-o'zini baholash.

Mazkur texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslarda o'qituvchi yo'naltiruvchi va tashkilotchi rolini bajaradi, o'quvchi esa ta'lim jarayonining markaziga chiqadi.

Mustaqil so'z turkumlarini o'qitishning lingvistik va didaktik asoslari

Mustaqil so'z turkumlari o'zining lug'aviy ma'noga egaligi va gap bo'lagi vazifasida kelishi bilan yordamchi so'zlardan farqlanadi. Ularni o'rganish jarayonida o'quvchilar so'zlarning ma'no, shakl va vazifa jihatidan farqlarini anglay boshlaydi.

Didaktik nuqtayi nazardan, mustaqil so'z turkumlarini o'qitishda quyidagilarga e'tibor qaratish lozim:

- so'z turkumlarini solishtirish va taqqoslash;
- real hayot misollari asosida tushuntirish;
- matn ustida ishlash orqali grammatik tahlil qilish;
- o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirish.

Rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari aynan shu jarayonlarni samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalarini dars jarayonida qo'llash

Mustaqil so'z turkumlarini o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish dars samaradorligini oshiradi. Jumladan, "Aqliy hujum", "Klaster", "Venn diagrammasi", "Insert" kabi metodlar o'quvchilarning mavzuni chuqur o'zlashtirishiga yordam beradi.

Masalan, ot va sifat so'z turkumlarini o'rganishda Venn diagrammasidan foydalanish orqali ularning umumiy va farqli jihatlarini aniqlash mumkin. Bu esa o'quvchilarda tahliliy fikrlashni rivojlantiradi.

Muammoli ta'lim texnologiyasi asosida o'qituvchi darsda muammoli savollarni ortaga tashlaydi. O'quvchilar mustaqil izlanish orqali javob topishga harakat qiladi. Bu jarayon ularning bilishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

O'quvchilarning kompetensiyalarini shakllantirish

Rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarda quyidagi kompetensiyalarni shakllantiradi:

- kommunikativ kompetensiya;
- lingvistik kompetensiya;
- axborot bilan ishlash kompetensiyasi;
- ijtimoiy faoliyat kompetensiyasi.

Mustaqil so'z turkumlarini o'rganish jarayonida o'quvchilar o'z fikrini og'zaki va yozma shaklda to'g'ri ifodalashga o'rganadi. Bu esa ularning umumiy nutq madaniyatini oshiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalarini ona tili darslarida, xususan, mustaqil so'z turkumlarini o'qitishda qo'llash muhim pedagogik ahamiyatga ega. Ushbu texnologiyalar o'quvchilarning faolligini oshiradi, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi va bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirishga yordam beradi.

Zamonaviy ta'lim talablaridan kelib chiqqan holda, o'qituvchi doimiy ravishda o'z metodik mahoratini oshirib borishi, yangi pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etishi lozim. Bu esa ta'lim sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva Q. Ona tili o'qitish metodikasi. — Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiyalar asoslari. — Toshkent: Fan, 2017.
3. Mahmudov N. Ona tilini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar. — Toshkent, 2020.
4. Davlat ta'lim standarti. Ona tili fani bo'yicha. — Toshkent, 2021.

Qobilova Yorqinoy. Using modern methods in creating school students interest in literature. Asian Journal Multidisciplinary Research

